

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keeverberg 54, Amsterdam-Z.

Opgericht 1 januari 1881

BELEIDSASPECTEN (slot)

door A. P. N. DE GROOT

EEN APART MINISTERIE van Volksgezondheid, ziedaar de oplossing, aldus het pleidooi van de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. En in dat ministerie een aparte dienst die zich bezig houdt met de bestrijding van de kwakzalverij, maar dan nu eens goed en grondig. Dit zijn de hoofdzaken van het laatste artikel in de serie Beleidsaspecten, waarvan wij nr. 1 in het januari-nummer publiceerden en nr. 2 (Onze Bewijsvoering, namelijk van het ontbreken van een adequaat handhaven van de bepalingen van de wet op de Uitoefening der Geneeskunst van 1865) in het februari-nummer.

IV. ONS VOORSTEL TER VERBETERING.

NA DE UITEENZETTINGEN IN onze vorige artikelen rest een concreet plan te brengen om op logische wijze een betere gezondheidszorg te benaderen.

Sinds 1865 is het onderdeel Volksgezondheid steeds ondergebracht geweest bij een Ministerie, waaraan als hoofdtaak een andere tak van dienst van de Staatszorg was toevertrouwd. Bij de politieke leiding is de gezondheidszorg dan ook nimmer als zelfstandige dienst uit de verf gekomen, noch behartigd door een voor dit onderdeel gekwalificeerde Minister.

Hoewel in het verleden enige malen stemmen zijn opgegaan hierin verbetering te brengen, is het er nimmer toe gekomen een apart Ministerie van Volksgezondheid te creëren.

Het eigenlijke ambtelijke gedeelte van het apparaat deed steeds voortreffelijk werk, maar liet — door onvoldoende inzicht in deze materie en door een ondoelmatige samenstelling — veelal verstek gaan op het punt van handhaving van de verschillende wetten op dit terrein.

ONDER DEZE OMSTANDIGHEDEN kan naar onze mening slechts een herziening van de opbouw soelaas bieden. Wij zien de mogelijkheden als volgt:

Een apart Ministerie van Volksgezondheid met aan het hoofd een, als medicus gekwalificeerde, Minister. Mocht bij deze constellatie behoefte bestaan aan een staatssecretaris dan ware voor deze functie b.v. een apotheker aan te trekken.

Het bestaande ambtelijke apparaat kan — onder aanvoering van een Directeur-Generaal (eveneens een medicus zoals de laatste jaren reeds het geval is geweest) — onverminderd blijven gehandhaafd met dien verstande, dat er een diensttak — in horizontale dan wel verticale lijn — aan wordt toegevoegd. Deze tak van dienst dient te worden belast met de opsporing enz. zoals reeds uitvoerig uiteengezet. Ze zal moeten staan on-

der leiding van een terzake goed ingevoerde medicus onder wiens verantwoordelijkheid een aantal deskundigen (arts, pharmaceut, dierenarts, jurist, Rijksrechercheurs en andere consulente) te werk worden gesteld.

Daar de activiteiten in het kader van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid vallen onder verschillen-

de Hoofdinspecties (Geneeskundige-, Pharmaceutische-, Diergeneeskundige-, zowel als die van de Geestelijke Volksgezondheid en van de Voedselhygiëne) moet er een vorm gevonden worden dit geheel op de juiste wijze in te passen om een systematisch en gericht schema voor de werkzaamheden te verkrijgen.

Het belang van deze aanvulling springt in het oog als wordt overwogen, dat hierdoor niet alleen de uitvoering van voorschriften wordt verbeterd, maar bovendien nog een landelijke uniformiteit in dezen is verzekerd. Tot dusverre toch hapert aan dit laatste alles omdat het toezicht en de uitvoering berust bij een groot aantal onafhankelijk van elkaar werkende instanties, die elk voor zich naar eigen inzicht de zaken benaderen.

De dringende noodzakelijkheid van een soortgelijke opzet, die tot sublimeren van dit onderdeel van de Volksgezondheid zal leiden, is tijdens jarenlange ervaring op dit onontgonnen terrein wel zeer duidelijk naar voren gekomen.

Nadere bestudering van de uiteengezette feiten en conclusies is naar onze mening onontbeerlijk voor het verkrijgen van een helder inzicht in de beleidsaspecten met betrekking tot het oplossen van de onderhavige chaotische toestand.

A. P. N. DE GROOT.

CONTRIBUTIE**1966**

De penningmeester van onze vereniging, de heer L. Brest te Amsterdam, ziet gaarne — mocht U uw contributie over 1966 nog niet hebben voldaan — uw bijdrage tegemoet op postgiro-no. 32237, of gemeentegiro Amsterdam K 1672.

Wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeyenis is kwakzalverij

COMMENTAAR OVERBODIG

DE STAATSSECRETARIS VAN Sociale Zaken en Volksgezondheid, Dr. A. J. H. Bartels, beëindigde zijn installatie-rede voor de niet-ambtelijke commissie onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, na nogmaals met nadruk te hebben verklaard, dat bij de beschouwing van het onderhavige probleem, het belang van de patient op de voorgrond dient te staan — als volgt. (Men zie ook pag. 2 van het Maandblad tegen de Kwakzalverij van jan. 1966):

„Ik heb hierbij niet alleen het oog op gevallen van misleiding, op misbruik van vertrouwen, op het aannemen van valse hoedanigheden, op speculatie, op de onwetendheid van het publiek, kortom op machinaties van malafide elementen, doch evenzeer en niet in het minst op die gevallen, waarin de genezer geheel te goeder trouw is en in de overtuiging verkeert degeen, die zich tot hem wendt, te kunnen helpen.

Tegen de achtergrond van al hetgeen ik hier te berde heb gebracht is de opdracht aan uw commissie geformuleerd. Ik ben mij er ten volle van bewust, dat een zware taak op uw schouders rust. In het volle besef evenwel, dat u het geschetste vraagstuk met de nodige wijsheid zult trachten tot een oplossing te brengen, verklaar ik deze commissie voor geïnstalleerd”.

Ter illustratie van de intrinsieke waarde van deze woorden moge het ons veroorloofd zijn de commissie een interessant gedeelte voor te leggen van de feestrede, ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum van de Vereniging tegen de Kwakzalverij op 21 januari 1956 gehouden door Prof. Dr. L. B. W. Jongkees.

„Wat wij tegenwoordig als kwakzalverbestrijders het meest hebben te bestrijden: de dogmatische zekerheid van lieden, die geheel te goeder trouw zijn. Ik ben in het leerzaam bezit van een paranormaal begaafd, ver familielid en ik wil u deelgenoot maken van mijn kennis omtrent de gave van deze man, die, ik durf het u te verzekeren, geheel te goeder trouw is en niet zo dom, met een gedegen algemene ontwikkeling.

Toen deze ingenieur ongeveer 40 jaar was, werd zijn vrouw midden in de nacht wakker met hevige hartkloppingen en een gevoel van sterke onrust en angst. Haar man legde toen zijn hand op haar hartstreek om het bonzen te constateren en ziet: als bij toverslag werd zijn echt-

vriendin rustiger, de angst verdween en de hartkloppingen hielden langzamerhand op.

Enige dagen later kwam dit verhaal een nicht van de vrouw ter ore, die aan hoofdpijn leed. Ook bij haar legde de wonderdoener in spe de hand op het zieke deel en met vreugde werd geconstateerd, dat de pijn als het ware direct in de koele hand trok. Toen had zich de overtuiging vastgezet bij mijn neef en sindsdien deed hij zijn wonderwerk, zonder reclame en ophef gelukkig, zonder ervoor betaald te worden. Het feit, dat een buurjongetje bijna te laat voor een appendicitis geopereerd werd, heeft zijn eenmaal gevestigd vertrouwen nauwelijks geschokt en

hij is gestorven in het blij besef een zegen voor vele zieke mensen te zijn geweest.

Een bedrieger? Welneen. Een zegen voor vele zieke mensen? Misschien leek het hem en vele van zijn „patiënten” zo, maar een hoogst gevaarlijk man zeker. Veel gevaarlijker dan de vele omgebrachte heksen en tovenaars”.

Commentaar onzerzijds zou de kracht van dit briljante betoog tegen de „gevallen waarin de genezer geheel te goeder trouw is en in de overtuiging verkeert degeen, die zich tot hem wendt, te kunnen helpen”, slechts afzwakken.

A. P. N. DE GROOT.

MET EEN INJECTIESPUIT DE BOER OP

OP 1 JANUARI VAN het vorige jaar trad de Antibioticawet in werking. Hierdoor werd de import, de handel en het gebruik van bepaalde diergeneesmiddelen aan controle onderworpen. Het komt er op neer dat die diergeneesmiddelen alleen nog maar als geneesmiddel en door tussenkomen van de veerarts kunnen worden gebruikt.

De wet was hard nodig. Niet alleen overigens voor de antibiotica, die werden „gevoerd”. Ook de hormoonpreparaten speelden een rol en de zogenaamde thyreostatica, die de schildklierwerking afremmen, de stofwisseling van het dier beïnvloeden en daarmee ook de kwaliteit van vlees of eieren.

De willekeurige toepassing van dergelijke preparaten nam de laatste jaren hand over hand toe. Het gevolg van een riskante nawerking voor de menselijke consument van zo verkregen vlees of eieren was niet denkbeeldig. Kwakzalvers gingen de boer op met pillen, die de kalveren in een record-tempo vet maakten. Pluimveehouders lieten pilletjes in de nekken van hun kippen zetten, waardoor deze veel eieren legden — echter met een veel lagere voedingswaarde. Zoals ook het eiwitgehalte van het vlees van de met pillen gemeste kalveren veel geringer was dan normaal.

Slinkse wegen

MAAR HELEMAAL GEDAAN is het met deze praktijken, ondanks de nieuwe wet nog niet weet de Haagse Courant te vertellen. Het schijnt dat

er nog steeds lieden de boer op gaan met de injectiespuit in de tas. Er is door belanghebbende in een zo goedkoop mogelijke mesterij gezocht naar slinkse wegen om aan de wet te ontkomen. Zo worden er nu synthetische stoffen toegepast die ongeveer dezelfde werking hebben als de verboden hormoonpreparaten.

Bij de Veeartsenijkundige Dienst zei men dat er momenteel een onderzoek naar gebruik van deze stoffen wordt ingesteld. „Het onderzoek zal uitwijzen dat misbruik slechts bij uitzondering plaatsvindt”, weet men daar nu al geruststellend te zeggen.

Mestkalveren gaan na de toediening van de preparaten meer eten. De verdenking is geuit dat daarom sommige handelaren in mestvoer zo welwillend zijn de dieren injecties toe te dienen. Een veevoerfabriek: „Waar dat ook gebeurt, bij ons beslist niet.”

Het is geruststellend dat de zaak ondanks al dit optimisme serieus wordt onderzocht. Ook al gebeurt dit met een geruisloosheid die nauw samenhangt met het belang van kalfsvlees als exportartikel. Om deze laatste reden en voor de binnenlandse consument zal het resultaat van het onderzoek naar men mag verwachten t.z.t. uitvoerig bekend worden gemaakt.

Verheugend zou het zijn als men een controlesysteem wist te bedenken om het vlees zelf in de slachthuizen te testen. Dat is moeilijk, want vlees is snel bederfelijke waar, die men niet een paar dagen kan laten liggen in afwachting van bij voorbeeld laboratoriumonderzoek op eiwitgehalte.

Voor hoestende biggen en voor tobrende vrouwen

HET ONDERZOEK VAN het Rijksinstituut voor Geneesmiddelenonderzoek te Leiden gaat gestaag voort. Er zullen drie jaar mee heen gaan alvorens men geheel bij is. Een nieuw geneesmiddel echter wordt binnen vijf maanden onderzocht. Tot nog toe zijn van de 80 nieuwe geneesmiddelen drie specialité's geweigerd. Intussen leert een recent verslag van het Rijksinstituut dat ook al heel wat kwakzalversmiddelen zijn onderzocht. Daarover vertelt Willem van Aemstel in De Volkskrant het een en ander.

Uit den vreemde

ER ZIJN WONDERMIDDELEN bij, die (als het waar is, wat er op de etiketten staat) van over de grens komen: uit Duitsland, Pakistan, Tangan-jika, tot uit het land der Bedoeïnen toe.

Er is geen ziekte of kwaaltje, of de duistere alchemisten hebben er wel een middelje tegen. Ze hebben kruiden, die ooit de kalief van Bagdad van zijn leverkwaal zouden hebben afgeholpen, maar ook poeders voor de hoestende biggen van een boer in Burgerbrug.

Onder de onderzochte wondermid-delen troffen de onderzoekers drie abortiva aan. De leveranciers van deze afdrijvingsmiddelen zijn een kruidendokter uit Rotterdam, een Indo-europeaanse vrouw en een drogist uit Zaandam. Het is verboden waar. Daarom is het ook alleen maar klandestien verkrijgbaar. Die contrabande wordt geleverd door lieden, die geen (medische of farmaceutische) bevoegdheid hebben, maar ook geen geweten. Hun mooie verhaaltjes, waarmee ze die middelen aanprijzen, zijn bovendien even dwaas en onwaar als het fabeltje van de ooievaar.

Wat hebben de kwakzalvers al zo te bieden? Het is heel wat. Voor lijders aan eczeem hebben ze smeerseltjes, die niets anders blijken te zijn dan wat teerzalf, een poeder die een slaapmiddel bevat en hoogstens het hinderlijke jeukgevoel wat verdooft, en een drankje dat is samengesteld uit keukenzout, glauberzout en nog meer ingrediënten, die na eeuwenlang gebruik hun deugdelijkheid nog niet hebben bewezen. Voor mensen die tobben met psoriasis (een huidziekte die gekenmerkt wordt door jeukende rode, schilferende plekken) hebben ze een poeder gemaakt uit zwavel, ijzer en nog wat. Voor de makers is het een winstgevend produkt; voor gebruikers een volkomen waardeloos medicijn.

Waardeloos middel

ERGER IS HET gesteld met de waardeloze middelen, die suikerzieken aangeprezen krijgen. Vele argeloge gebruikers zullen zich daardoor laten weerhouden van een bezoek aan een dokter, die tijdige, levensreddende hulp zou kunnen bieden. Een Utrechts kruidenhuis is de leverancier.

Een arts ontdekte bij een patiënt poeders tegen vallende ziekte en zond die voor onderzoek naar Leiden. Ze bleken een oud kwakzalversmiddel te bevatten vermengd met absorberende kool (norit). (Door deze toevoeging zal het middel waarschijnlijk niet eens in het lichaam worden opgenomen). Even ondeugdelijk zijn ook de tabletten (eveneens tegen vallende ziekte) die een Utrechts wonderdokter in de handel brengt.

Een andere kwakzalver levert korels tegen kinkhoest; weer een andere poeders tegen hoestende biggen. En zo zijn er ook nog dubieuze drogisten en louche verzendhuizen, die dergelijke ondeugdelijke artsenij op de markt brengen voor prijzen van 25 en 30 gulden per doosje of flesje. Er zit er een in Leeuwarden, die poeders en tabletten maakt voor mensen die buikklachten hebben. Zijn brouwseltjes bestaan uit melksuiker, tarwezetmeel, plantenpoeder (dat onder de microscoop nauwelijks kon worden thuisgebracht), kinabast, een laxermiddel, wat talk, een beetje van dit en van dat — en dat alles gepresenteerd met een pepermuntmaakje. Wie nog geen buikpijn heeft, zou het er van kunnen krijgen.

Tegen kanker

TREURIG IS HET gesteld met de praktijken van een (onbekende) leverancier van poeders tegen borstkanker. Er zit niets anders in dan melksuiker. Een volkomen werkloos middel, maar toch gevaarlijk. Na het (vruchteloos) gebruik zou een patiënte weleens te laat kunnen komen voor een tijdige ingreep.

Aan de orde van de dag is het gebruik van vermageringspillen. Ze zijn verkrijgbaar in tabletten en poeders. Er zitten soms — onder andere — wekaminin in; opwekkende middelen die, ook voor doping worden gebruikt. Ook zijn er aftreksels van kruiden bij, die een laxerende werking hebben. (Maar daarvoor zijn bij de apotheker en de dokter wel betere en goedkopere middelen te krijgen).

Dan zijn er nog de dr. M...-druppels ter bevordering van de menstruatie. Tobrende vrouwen dienen te weten, dat dit middel een aftreksel bevat

van kinabast en valerianawortel. Die druppels kunnen de menstruatie evenmin bevorderen als matigen. Waardeloos zijn ze, evenals de kruidnagelolie en kaneelolie, die een andere kwakzalver de vrouwen te slikken geeft.

"Levenskracht"

„Levenskracht” heten de kruiden, die afkomstig zijn van Zonnatura, de producent van de „moderne natuurzuivere” Reformvoeding te Soestdijk. Volgens de deskundigen moeten de leveranciers van de zogenaamde Reformvoeding oppassen, dat ze niet afglijden naar de kwakzalverij. In de Levenskracht-poeders zitten veel kruiden, waarvan het praktisch nut aanvechtbaar is. Alle stoffen, die in de folder worden vermeld, zitten er in (behalve vitamine C). Nochtans hebben deze poeders in geen enkel opzicht een heilzamer werking, dan welke normale goede voedingsmiddelen ook. Ze zijn dus een onnodige dure bron van levenskracht.

En andermaal Croiset

NADAT OVER PARAGNOST Gerard Croiset al een boek in Amerika is verschenen is een Amerikaanse televisieploeg in het begin van februari naar ons land gekomen om opnamen van de heer Croiset te maken. Deze werden gemaakt in Enschede, waar de paragnost vroeger woonde. Deze documentaire zou tevens wetenschappelijke doeleinden moeten dienen. Parapsychologische experimenten worden gedaan aan universiteiten in de volgende steden: Praag, Freiburg im Breisgau, Utrecht, Londen en Durham. Zo zijn er door de Amerikaanse televisieploeg opnamen gemaakt van een z.g. voorschouw, waarvan de sceance in Freiburg zou worden gehouden.

In een aantal bladen troffen wij een reportage over Croiset aan van de hand van John Ubbink. Het artikel besloeg maar liefst een hele pagina. Wij plukken er dit uit (uit Leids Dagblad van 14 februari): „Gerard Croiset wordt dagelijks bedolven onder een stroom van brieven en telefoon-tjes uit alle delen der wereld. Bovendien consulteren tachtig tot honderd personen dagelijks de heer Croiset, die op het moment dat wij zijn ruime woning aan de Willem de Zwijgerstraat in Utrecht betreden het ziekbed hield en die, met een hoofddoek, een prop watten tegen zijn rechteroor, plukken springerig dun haar van onder de doek en een bril wel wat leek op een oude heks”.

Aardkastjes zijn niet aftrekbaar voor de belastingen!

ENIGE JAREN GELEDEN hebben wij in de kolommen van ons Maandblad melding gemaakt van een merkwaardig arrest van het Gerechtshof te Leeuwarden. Dit arrest was door een van de redacteurs van het Tijdschrift voor sociale Geneeskunde, mr. C. J. Goudsmit aan een kritische beschouwing onderworpen, welke beschouwing wij destijds hebben overgenomen. Het Hof te Leeuwarden bepaalde namelijk dat het aanschaffen van een aardstralenkastje mocht worden aangemerkt als kosten terzake van ziekte die als buitengewone last bij de vaststelling van het belastbaar inkomen mocht worden afgetrokken! Het gerechtshof te 's-Gravenhage heeft thans echter een arrest gewezen, waaruit blijkt dat zo'n waardeloos kastje niet in aftrek mag worden gebracht. Onverschillig of de koper er in gelooft of niet. Het Hof vindt het geen normale uitgave voor het geval van ziekte en het acht de curatieve werking er van waardeloos.

Wij veroorloven ons hieronder de brief van mr. C. J. Goudsmit onder de titel „Kwakzalverij en Inkomstenbelasting” in het Tijdschrift voor Sociale Geneeskunde van 3 december 1965 (pag. 858) over te nemen.

Het is al een aantal jaren geleden, schrijft mr. Goudsmit, dat ik in het Tijdschrift voor sociale Geneeskunde (1957, pag. 571) mijn bevreemding heb uitgesproken over een arrest van het Gerechtshof te Leeuwarden, waarbij werd beslist, dat de kosten van het aanschaffen van een aardstralenkastje als kosten terzake van ziekte mochten worden aangemerkt en daarom als buitengewone last bij de vaststelling als kosten terzake van ziekte mochten worden afgetrokken. Met name betreunde ik deze uitspraak omdat aan potentiële kopers van aardstralenkastjes daarmee op min of meer officiële wijze te verstaan werd gegeven dat deze vorm van kwakzalverij meer was dan schijn.

Het Gerechtshof te Leeuwarden stelde zich op het standpunt, dat uitsluitend de vraag relevant was of de koper van het kastje kon denken, dat dit „meubel” geneeskrachtige werking

had. De vraag of dit laatste al dan niet het geval is, achtte het Gerechtshof zonder betekenis.

De enkelvoudige kamer van het Gerechtshof te 's-Gravenhage heeft op 15 december 1964 van een andere — naar mijn mening gezondere — opvatting doen blijken. Het arrest is te vinden in de verzameling Nederlandse Belastingrechtspraak 1965, nr. 272.

De overwegingen waarop de uitspraak rust waren vooreerst, dat als buitengewone lasten niet alle uitgaven zijn aan te merken, welke als gevolg van of in verband met een ziekte door een belastingplichtige worden gedaan,

ZEEUWS ZALFJE

OVER EEN ZALFJE, dat geschiedenis is geworden, vertelde het Dagblad De Stem het een en ander. Een verslaggever was op bezoek gegaan bij mevrouw A. P. de Waal-de Keever, een 72-jarige, afkomstig uit Ossensisse en thans verblijf houdend in het bejaardentehuis St. Antonius te Groenendijk-Kloosterzande. Vroeger bereidde mevrouw De Waal een zalf tegen eczeem. Een „welriekende zalf” zo wordt ons verzekerd.

Mevrouw De Waal oefent haar „praktijk” nu niet meer uit. Een jaar of twee, voor zij haar intrek nam in het bejaardentehuis — en dat is nu bijna twee en een half jaar geleden — stopte zij ermee. Onverbiddelijk. „Ik heb veel mensen geholpen. Maar dankbaarheid was er in lang niet alle gevallen”, vertelt zij. Bovendien werd van zekere medische zijde bezwaar gemaakt tegen haar praktijk. Op verzoek van de burgemeester van Vogelwaarde is zij toen opgehouden met de vervaardiging van haar zalfjes. „Het recept is vernietigd. Ik wilde het geen van mijn kinderen geven. Ik wil van de hele zaak niets meer weten, zegt mevrouw De Waal met grote beslistheid. Zij spreekt dan ook niet dan „zeer ongaarne” over vroeger.

Haar zalfje is voor de medische wereld in de zuidwest-hoek van Nederland, aldus de verslaggever van Dagblad De Stem, veelvuldig en uitgebreid onderwerp van gesprek geweest. Er

doch slechts zodanige uitgaven als in de gegeven omstandigheden plegen te worden gedaan en redelijkerwijs als normaal kunnen worden beschouwd, hetgeen in casu naar 's Hofs oordeel niet het geval is. Bovendien werd overwogen, dat de curatieve werking van de kastjes als waardeloos moet worden aangemerkt.

De tweede overweging acht ik sterker dan de eerste. Waardeloze kastjes mogen — wat ook de opvatting van een koper van zodanige kastjes mogen zijn — ook naar mijn mening niet als kosten van ziekte worden beschouwd.

De lezer zal begrijpen, besluit mr. Goudsmit, dat ik mij na de mij door Leeuwarden bereide teleurstelling over het Haagse arrest ten zeerste heb verheugd.

waren dokters, die voor de kwaliteit van het zalfje door het vuur gingen en er waren er, die er hun hand beslist niet voor in het vuur durfden steken.

Bij een dokter uit Breda, mevrouw De Waal noemt liever geen namen, was er geen enkele twijfel over de gezonde werking van de zalf. Hij bood mevrouw De Waal — „een jaar of dertig geleden” — aan, het recept te kopen. Mevrouw De Waal zou elke week een vergoeding krijgen. „En niet zomaar een habbekrats”.

Mevrouw De Waal weigerde. Zij had het recept overgenomen van haar moeder. Die had het weer van haar moeder. „Ik geloof, dat het recept heel lang geleden werd samengesteld. Het was een echt familiestuk. Mijn moeder heeft de zalf overigens nimmer vervaardigd of gebruikt. Ik deed het wel. Maar alleen in bijzondere gevallen en ten behoeve van vrienden. En dan niet nadat de betreffende dokter zijn fiat aan een behandeling door mij had gegeven”, aldus haar relaas.

„Ik heb altijd geprobeerd, zo min mogelijk opzien te baren”, vertelde mevrouw De Waal de verslaggever, na gewag te hebben gemaakt van goede resultaten van het anti-eczeemzalfje. „Ik zit helemaal niet verlegen om belangstelling of wat dan ook. Ik hielp de mensen, om ze van de narigheid te verlossen. De dankbaarheid was in vele gevallen zo goed als nihil”. Daarom gaf zij er, een jaar of wat geleden, de brui aan.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, Arts te Hilversum, Voorzitter; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam; Mevr. J. W. J. Vermeulen te Haarlem, Secretaresse; L. Brest te Amsterdam, Penningmeester; Mr. J. E. Goudsmit, Kantonrechter te Haarlem; J. J. Aukema, Dierenarts te Steenwijk; Mr. J. D. van den Berg, Rechter te Arnhem; J. E. Buijter, Apotheeker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle; P. L. Stal, Arts te 's-Gravenhage; J. van Baak, Dermatoloog te Utrecht; J. M. de Haas, Tandarts te Heemstede; mej. drs. P. H. van Marle, Apotheeker te 's-Gravenhage; J. Noord te Amsterdam en M. Paulissen te Voorburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonneés: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50 voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Correspondentie Oranjelaan 6, Hilversum.